

Izhaja:

10. in 25. dan vsakega meseca.

Dopisi naj se izvolijo frankirati.

Rokopisi se ne vračajo. Za inserate se plačuje po 10 kr. od garmondvrste za vsako pot.

MIR.

Vsakemu svoje!

Velja:

za celo leto 1 goldinar,
po pošti prejemam
1 glđ. 24 kr.

Denar naj se pošilja pod
napisom:

Upravništvu „Mira“
v Celovcu.

Leto IX.

V Celovcu 10. julija 1890.

Štev. 13.

Šesti shod katoliško-političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem bode za Beljaški volilni okraj dné 20. julija ob 3. uri popoldne pri „Schöffmanu“ v Klečah blizo Podravelj.

Razgovor bo o prihodnjih volitvah za deželni zbor.

Naše čč. gg. ude prosimo, naj skrbijo za obilno udeležbo.

Odbor.

Slovenski rojaki!

Dolgo časa nismo vedeli, ali bodo nemški konservativci stopili v volilni boj ali ne. Zato smo le v Podjurski dolini najbolj delali, da rešimo tam naša dva mandata; v Celovškem, Beljaškem in Št. Mohorskem volilnem okraju pa nismo imeli upanja do zmage. Zdaj se je pa stvar na bolje zasukala, ker so nemški katoličani obljubili, da hočejo z nami vzajemno delati in nam pomagati, da zmagajo katoliški kandidati. Zato morajo zdaj vsi rodoljubi po celi deželi vse svoje moči napeti, da zmagamo pri prvotnih volitvah v vseh slovenskih občinah, nemški katoličani bodo pa v nemških krajih delali, da pridobijo vsaj nekaj občin za katoliško stranko. Tedaj moramo v boj stopiti tudi v takih občinah, kjer ni veliko upanja do zmage. Le nikar obupati! Storimo mi svojo dolžnost, morda bo pa Bog pomagal, da zmaga pravica! Kdor pa roke križem drži, tistemu Bog ne bo pomagal. Posebno prosimo naše zaupne može, naj zdaj pokažejo, kaj znajo! Mi ne moremo vsakemu posebej pisati, čas je prekratek. Naj Vam velja ta oklic namesto pisma; saj vsak pozna svojo občino in svoj volilni okraj, tedaj bo tudi vedel, kje je največ dela treba. Napravljajte tudi volilne shode; ker so volitve že razpisane, smete po postavi take shode sklicati, kedar in kamor hočete, in vam ni treba za to dovoljenja prositi. Pri teh shodih se dogovorite, ktere može bote volili za volilne može, in kako bote volilce pridobili za našo stran. Ne jemljite vseh volilnih mož iz ene vasi, da druge vasi ne bodo žaljene. Izberite le zanesljive može, ki se ne dajo preplašiti, ne premotiti, ne podkupiti. Naše kandidate vam bomo nazna-

nili v enem prihodnjih listov. Delajte z vso oddločnostjo v mejah postave, potem vas bo postava branila, da vam nasprotniki ne bodo nič škodovati zamogli. Ako hočete, da Slovenci doživimo lepših dni, zdaj je čas, da v potu svojega obraza storite svojo domovinsko dolžnost! Delajmo neustrašeno za naše narodne pravice; borimo se za vsako ped slovenske zemlje; bodimo složni in ne udajmo se nasprotnikom. Spominjajte se pa tudi pastirskega lista vseh avstrijskih škofov: oni vas kličejo, sv. cerkev vas kliče, Bog vas kliče, da delate za razširjanje Božjega kraljestva na zemlji, da volite katoliške poslance, ki vam bodo dali krščansko šolo in krščanske postave!

Naše šole.

Trije posestniki iz Dobrovske okolice so poslali vis. c. k. deželnemu predsedništvu sledečo prošnjo:

„Vaša svetlost, visokočastiti gospod deželni predsednik! Udano podpisani si usojajo, Vaši svetlosti v svojem in v imenu več sosedov gledé našega šolstva nektre želje odkritosrčno predložiti.

1. Dandanašnji se mnogo govori o šolah, pa mi kmetje želimo priprosto in nepristransko, naj bi se naši slovenski otroci v šoli več slovenščine učili, tako da bodo znali dobro slovensko brati in pisati, kedar šolo zapustijo. Dozdaj se v maternem jeziku poučuje le v prvih dveh letih na podlagi slovensko-nemškega abecednika. Poznejši pouk je pa samo nemški, zato znajo otroci le slabo in težavno slovensko brati ter nima jo veselja do branja. Nemško brati znajo bolje, pa ne razumejo, kaj berejo, in tudi nima jo dosti dobička od tega, ker jim v poznejših letih menjka vaje.

Mi nismo proti nemščini, kakor so prenapete stranke, ampak želimo, naj bi se naši otroci nemško učili, pa naš materni jezik naj bi se pri tem ne zanemarjal, in naj bi se ne dopustilo, da otroci spet pozabijo, kar so se v tem jeziku naučili. Ljudska šola je za izomiko ljudstva, naj bo že v slovenskem ali nemškem jeziku.

Žalibog pa moramo reči, da naši odrasčeni otroci, ki so dovršili 8letno šolo, ne znajo ne slovensko, ne nemško, ker pouka ne razumejo. Na podlagi maternega jezika se bodo več naučili, in česar se bodo v tem jeziku naučili, jim bo boljše v glavi ostalo. Naj bi se tedaj tudi še po drugem letu vadili v slovenskem branju in pisanju, in kedar se preide

v nemščino, naj bi bile učne knjige take, da bi bila ena stran slovenska, druga pa nemška; ali pa naj se uči eno uro slovensko, drugo pa nemško.

Če se otroci naučijo, v svojem maternem jeziku misliti, in če se na to gleda, da bodo v drugem jeziku razumeli, kar v prvem berejo, potem se bodo naučili obeh jezikov in to jim bo v korist.

2. Tudi nismo proti osemletni šoli, čeravno je za kmeta težavna, ker svoje otroke za delo potrebuje. Želimo pa in prosimo, da bi se otrokom revnih kočarjev, ki zavolj šole ne morejo službe dobiti, in revnim gостаčinjam, ki morajo z otroci vred beračiti, dajale kar mogoče obilne olajšave in oprostitev.

V Doberlivesi, dné 20. januarja 1890.

Val. Schein p. d. Čemer iz Lovank; Val. Komar iz Humč; Gregor Toplič p. d. Zulehner iz Mokrinj.

Na to ulogo so dobili od okrajnega šolskega sveta v Velikovu sledeč odgovor:

„Št. 621/ okr. šol. svet. Gosp. V. Schein itd.

Na vašo ulogo od dné 20. jan. t. l. na g. predsednika deželnega šolskega sveta, naj bi se v Dobrolski šoli več ozira jemalo na slovenščino, se Vam naznanja, da je c. k. deželni šolski svet preiskal uredbo Dobrolske ljudske šole in vsled tega spoznal, da so glede jezikovnega pouka spremembe potrebne. Zastran Vaše želje, naj bi se upeljale dvojezične učne knjige, se Vam naznanja, da se bo po ukazu vis. c. k. ministerstva v kratkem izgotovila posebna slovnica (Sprachbuch) za šole z mešanim učenim jezikom, in da se bodo za take šole dali posebni ukazi gledé pouka v slovenskem jeziku.

Zastran Vaše druge želje gledé olajšav za otroke revnih kočarjev in gostačinj se omenja, da so šolske oblasti v tem oziru itak dosti prizanesljive in da rade dajajo olajšave pri otrocih v 13. in 14. letu do skrajnejše postavne meje.

C. k. okrajni šolski svet v Velikovu dné 24. aprila 1890. Predsednik: Webenau l. r.“

Ta dva pisma sta v marsikakem oziru zanimiva. Čudno je vsekako to: Tukaj so se podpisali samo trije posestniki, pa se je zavolj njih Dobrolska šola pregledala, in dobili so še dosti kmalo (v treh mesecih) in še dosti prijazen in ugoden odgovor. Ko so pa podobno ulogo napravili vsi slovenski volilni možje Podjunske doline, ki so vendar smeli reči, da so zaupni možje mnogih občin, niso dobili nobenega odgovora. Enako je, če prosijo cele občine za slovensko šolo: silno dolgo morajo čakati na odgovor in sicer je bil do zdaj še vedno neugoden. Mi opomnimo samo to, da so ti trije posestniki pristaši znanega graščaka Plavca v Lovankah, ki je ves goreč za „bauernbund“ in za nemško-liberalno stranko. Zdaj je pa spet uganka, kaj je g. Plavca nagnilo, da je svoje može nagovoril, naj spišejo tako prošnjo? Ali on ni ud tiste stranke, ki je vedno zatirjevala, da je sedanja šolska uredba izvrstna. Nekteri mislijo, da je to volilna zvijača; nemški gospodje čutijo, da je slovensko ljudstvo nezadovoljno zavolj šol, in hoteli so ga nekoliko potolažiti, kar so tem ložej storili, ker so menda res dobili iz Dunaja ukaz, da morajo nasproti slovenskim pritožbam nekoliko odjenjati; saj pravi okrajni šolski svet sam, da je minister-

stvo zaukazalo spisovanje slovnice. Obljube, ki jih je storil gosp. deželni predsednik v Št. Jakobu, nam tudi potrjujejo, da je moral iz Dunaja nek ukaz priti, ki se vjema z obljubo gosp. ministra Gautscha, da se bo za Koroško spremenil šolski načrt. Veliko ne pričakujemo, pa vsak poboljšek nas bo razveselil. Kar se tiče prošnje, ki so jo spisali Schein, Komar in Toplič, najdemo v njej marsikaj resničnega, kar smo mi že od nekdaj trdili, pa so nas grdo zavračali, da smo le huj-skači, in da so šole izvrstne. Vendar se pa z željami, ktere so izrazili prošnjiki, popolnoma ne strinjamo, ker vemo, da se more mladina izobražiti le tedaj, če je celemu pouku podlaga materni jezik, kar smo od nekdaj že zmiraj poudarjali. Odveč bi bilo, če bi hoteli celo stvar na novo razpravljati.

Prošnjiki tudi sami sebi nasprotujejo. Po eni strani priznajo, da otroci ne razumejo nemškega pouka, po drugi pa imenujejo nas „prenapete“, ker tirjamo, naj se daje pouk na podlagi maternega jezika. Dvojezične (utrakvistične, pa ne take, kakor jih imamo sedaj) šole bi bile res nekaj boljše, kakor so sedanje; vendar najboljše so le take ljudske šole, kjer se poučuje samo v enem, in to maternem jeziku. Otroška pamet je še preslaba, da bi zamogel v dveh jezikih na enkrat misliti. Otrok bo mislil ali po slovensko, ali pa po nemško. Če se pa poučuje v nerazumljenem jeziku, potem sploh nič ne misli, in to je najslabše. Bomo videli, kaj bo iz te moke.

Govor slovenskega poslanca dr. Gregorca

v državnem zboru dné 17. aprila 1890.

(Po stenografičnem zapisniku.)

(Konec.)

Povedal bom zdaj, kako bi se dal národni mir napraviti v južnih deželah. Čisto po češkem kopitu ne bo šlo, ker ni pričakovati, da bi bili liberalni Nemci in Lahi tako odjenljivi, kakor Čehi. (Posl. Vošnjak: Žalibog da ne!) Nastane tedaj vprašanje: Kaj zamore vlada storiti? Ona lahko mnogo stori, pa ne vsega. Kakor zdaj dela, z naredbami, ne bo dosegla národnega miru. Národni boj zamore olajšati, pa ne čisto odstraniti. Ona lahko odstrani nepriljubljenega namestnika ali okrajnega glavarja; lahko prestavi uradnika, ki deželnega jezika ne razume in ga nadomesti z boljším. Lahko prestavi take ravnatelje in profesorje, ki domače ljudstvo zaničujejo, zasmehujejo, žalijo, otroke domačinov preganjajo, ona lahko mnogo stori, da se izvede národna enakopravnost v šoli, uradu in javnem življenju. Posebno bi bila njena dolžnost, razveljaviti protipostavne sklepe in ukaze deželnih oblastnij, ter poslušati in uslišati prošnje, ki v tej zadevi do nje prihajajo. Pa vlada tega ne stori. Tako prosijo tržaški in koroški Slovenci že več let za slovenske šole, pa zastonj.

Slovenski poslanci so gospoda učnega ministra že večkrat prosili, naj razveljavi čudni ponemčevalni ukaz štajerskega deželnega šolskega sveta; pa do zdaj zastonj. Sicer pa je težavna reč, izvršitev državnih osnovnih postav prepuščati edino le vladi. Dostikrat jej manjka dobre volje, včasih tudi razuma, uztrajnosti in poguma. Če vlada za

Slovane le kaj malega stori, vpijejo že nemški listi, da je to bogve kaka dobrot, da je to skrivaj dogovorjena plača za kako glasovanje itd. Navadno so take koncesije le drobtinice, ki prejemnika prej žalijo, nego zadovoljijo. Pri takih prilikah se čutimo mi Slovani ponižane in razžaljene, če se nam to, kar nam po pravici gre, po dolgem obotavljanju kakor neka miloščina vrže. Ob enem pa se s takimi koncesijami Nemci le dražijo. Na tak način vlada ne bo dosegla narodnega miru. Jaz vem le za en pomoček, namreč naj se naredi državna postava za izvršitev čl. 19. To misel pa podpiram s tem: 1. Člen 19. je skupno delo Nemcev in Slovanov. Najboljši sinovi in politiki obeh narodov so to postavili izdelali in potrdili. Ali bi ne bilo dosledno, da zdaj oboji sklenejo postaviti, kako se naj ta člen izvršuje? 2. Svitli cesar so temu členu, s tem da so ga potrdili, dali tako moč in veljavo, kakor slavni pragmatični sankciji. 3. Če se ta člen prav izvrši, prinesel bo zaželjeni mir vsem avstrijskim narodom, da se ne bodo zmirom tresli za svoj obstanek in svojo bodočnost. Ta člen vidi v narodih juridične osebe, moralne celote in skupine brez ozira na deželne meje, v imenu države priznava enakopravnost deželnih jezikov v šoli, uradu in javnem življenju, in tirja v mešovitih deželah take šole, da se zamore vsak narod v svojem jeziku izomikati, ne da bi se silil, učiti se drugega deželnega jezika. Vsakemu narodu daje nedotakljivo pravico, da varuje in goji svojo narodnost. Pa ta tako slovesno izrečena pravica narodom nič ne koristi, dokler nimajo oblastnije, ki bi gledala na to, da se ta postava tudi izvrši. Na to so pozabili, zato so državne osnovne postavice, je člen 19. do danes le na papirju in neizvršen.

Rajši so člen 19. pačili z naredbami, ali pa ga celó odpravili skušali s tem, da so hoteli nemščino proglasiti za državni jezik. Zato pa imamo namesto narodnega miru le narodni prepir in boj. Da se temu boju konec stori, je neobhodno potrebno, da se z državno postavico za vsaki narod ustanovi posebna narodna oblastnija, ki bi imela pravico, braniti narodove pravice brez ozira na deželne meje in jih izvrševati, posebno v šolstvu. Tisto naj bi vsaki narod za se oskrboval. Še le po tem bomo imeli pravo, ljudsko šolo, ktere ne bo mogel kak drug narod ali kako tuje šolsko društvo, ki celo iz Prusije denar dobivlja, zlorabiti v raznarodovanje.

Če pa dobimo narodno šolo, ktero bo narod sam vodil, potem bo pri nas šola tudi krščanska, katoliška; kajti avstrijski narodi so v njihovih masah še vedno krščansko-katoliški in taki bodo tudi ostali. S samoupravnimi oblastnjami raznih narodov se bo cerkev ložej porazumela, kakor s sedanjimi političnimi oblastmi. Narodna avtonomija je utemeljena v členu 19., če se ta izvrši po njegovem pravem pomenu; ona bo narode ločila v narodnih in jezikovnih vprašanjih; vsak narod bo svoje narodne pravice sam branil in ne bo pustil, da bi se drug narod utikal v njegove zadeve. Tako se bo narodnemu boju konec storil in mir napravil, in ta mir bo tem več vreden, ker bo potem tudi cerkev na šolskem polju ložej dosegla svoje pravice. Zato sem tega prepričan, da je v Avstriji za doseglo narodnega miru potrebno, da se naredi izvrševalna postava za člen 19.

Iz narodne avtonomije bi pa sledila ustanova narodnih upravnih skupin. Začetek je naredila češka sprava, kajti nemška manjšina dobi zdaj tam v deželnem šolskem in kulturnem sovetu nemške odseke, pri višjem deželnem sodišču 15 nemških svetovalcev in poseben disciplinarni senat, potem po narodnosti omejene sodnije in okrajna glavarstva, tedaj nemško upravno skupino. Kar zdaj na Češkem v veljavo prihaja, to tirjamo mi Slovenci že 40 let, namreč združenje slovenskih pokrajin, Kranjske, Primorja, južne Koroške in južne Štajerske. Ozemlje okrožnega sodišča Celjskega in okrajnih glavarstev, iz katerih je sestavljeno, sega ravno do nemško-slovenske meje, na Koroškem pa bi bilo treba le nekaj malih prememb.

Drugi narodi, ki bi v tej slovenski deželi prebivali, bi našli varstvo za svojo narodnost in svoj jezik v izvrševalni postavi za člen 19.

Mi Slovenci se moramo zdaj potegovati za tako upravno celoto, kajti vlada nam noče, ali ne more ali pa ne sme pomagati. Tudi mi sami si ne moremo pomagati, kajti raztrgani smo na osem dežel. Samo na Kranjskem se nam zadnjih deset let nekaj bolje godi, sicer smo pa povsod v manjšini in stiskani. V Trstu, Celovcu, Gradcu nas nočejo razumeti; tam najdemo le zaničevanje, poniževanje in zatiranje. (Res je! na desni.) Nasprotniki nam nakladajo deželne davke, vladajo in zlorabijo šolo, preganjajo naše učitelje, profesorje in duhovnike, če tisti nočejo zatajiti svoje slovenske matere. Mi plačujemo deželne doklade in s temi naše lastno ponemčevanje; naša čast in skrb za obstanek nam tedaj nalaga, da se potegujemo za izvršitev člena 19. in za to, da se slovenske ali sploh jugoslovanske pokrajine združijo v eno celoto.

Kaj nam poročajo prijatelji naši?

Iz Celovca. (Pozor, volilci!) Po postavi mora vsak župan sestaviti imenik volilcev svoje občine in tistega osem dni na ogled dati. Ob določenem času (v tem tednu, ktereга mora župan naznaniti) ima vsak volilec pravico, da gre k županu in si imenik pregleda, če ni izpuščen on sam ali kateri njegovih sosedov ali pa če ni kdo upisan, ki bi ne smel biti. Če je kaj napačno in župan tega noče popraviti, se mora brž spisati pritožba, ktero mora župan poslati na okrajno glavarstvo. Pazite tudi, da ne zamudite dneva in ure prvotne volitve. Župan je dolžen, to naznaniti volilcem; ker se pa mnogi ne zmenijo za to, kar jim občinski sluga prinese, in jim tisti večasih stvar drugače razloži, zato prosimo naše zaupne može, naj oni skrbijo za to, da bodo vsi naši volilci vedeli za dan in uro prvotne volitve. Ko bo volitev volilnih mož končana, naj nam rodoljubi brž naznajo izid, naj je bil srečen ali nesrečen.

Iz Celovca. (Kresovi in drugo častenje sv. Cirila in Metoda.) Na večer 4. julija je bil ves slovenski Korotan v ognju. Veseli nas, pa tudi ponosni smo na to, da beseda našega lista ni glas upijočega v puščavi, ampak se po vsem Korotanu posluša in uvaža. Veselja je trepetalo vsakemu rodoljubu srce, ko se je ozrl po naših hribih in jih videl vse lesketajoče. Še na najvišjih gorah, kakor na Jepi, Macnu, Obirju, Peci in celo na Do-

braču, Višarjih itd. goreli so veličastni kresovi. Tisti možje, ki so bili ta večer vrh Obirja, našli so okoli sto kresov. Gotovo pa niso vseh videli, kajti tudi iz Podjunske doline se nam piše, da so jih z nekega manjšega vrha našli blizu sto. Ti pa gotovo niso videli ne v kanalsko, ne v ziljsko dolino. Nekteri rodoljubi so šli ta večer na Strmce pri Vrbi in so videli kakih 60 kresov. Po vseh dolinah so topiči veselo pokali. Na mogočni sivi Peci so bili štirje veliki kresi, ktere so gotovo še daleč tje v nemške kraje videli. Tako so Slovenci pokazali, da so še tukaj, da se ne podajo, in da visoko cenijo svojo vero in svoj rod po zgledu sv. Cirila in Metoda. Na dan slovanskih blagovestnikov ali prvo nedeljo po njem imeli so povsod slovesno službo Božjo. V Celovcu so nam sloveči jezuit č. g. P. Starè kaj lepo pridigovali o življenju in delovanju naših svetnikov. Med sv. mašo se je slovensko pelo. — Vsem onim, ki so k temu lepemu počastenju naših slovanskih blagovestnikov kaj pripomogli ali pa se trudili z napravo kresov, zahvaljujemo se na tem mestu prav presrečno.

Iz Zahomca pri Zili. (Četrty shod našega političnega društva) zadel je na slabo vreme. Lilo je, kakor iz škafa, bliskalo in grmelo pa, da je bilo groza. Zato se ni čuditi, da je bil shod bolj pičlo obiskan. Vendar se je sešlo kakih 50 posestnikov iz raznih vasij, ki so krepke govore g. predsednika Greg. Einspielerja, g. podpredsednika V. Legata in drugih govornikov pazljivo poslušali. Bili so vsi navdušeni za našo stvar in obljubili, na vso moč delati, da zmaga pri volitvah naša stranka, ki zagovarja resnico in pravico. Toliko smo zvedeli, da dr. Abuja ni priljubljen ne pri Slovencih, ne pri Nemcih. Le nemškutarji in protestanti ga bodo morda še volili. Ko bi se rodoljubom v občinah Podkloster, Strajaves in Sme-rečje posrečilo, premagati nemškutarsko gardo, ki je tukaj silno močna, potem je dosti upanja, da liberalna kandidata propadeta.

Od Ziljske Bistrice. (Shod nasprotnikov.) Dr. Abuja se boji za svoj mandat, zato je menda naprosil Beljaškega Ghona in še nekaj nemških gospodov, da so prišli z njim na Bistrico in tukaj vkup zbornali svoje liberalce in nemškutarje, kterim so potem govorili o prihodnjih volitvah. Taki govori nas pa ne ganejo, ker liberalce že dobro poznamo. Pred volitvami vse obetajo, po volitvi pa še kmeta ne pogledajo več. Naša slovensko-katoliška stranka tudi ne bo mirovala, posebno zato ne, ker so nam vsi avstrijski škofi v pastirskem listu ukazali, da moramo voliti take poslance, ki bodo glasovali za versko šolo. Da pa liberalni dr. Abuja nikoli ne bo za versko šolo, to dobro vemo, in tega tudi sam ne taji. Kdor tedaj njega voli, se zoperstavlja škofom in katoliški cerkvi. Greh pa ima tudi tisti, ki iz strahu pred zamero k volitvi ne pride.

Iz Sinče vasi. (Posojilnico že imamo!) Marsikteri rodoljub je obžaloval, da se nismo Dobrolčani prej zdramili, da so nas „bauernbundarji“ s svojo posojilnico prehiteli. Zdaj smo pa, hvala g. Rousu in našemu g. kaplanu Bayerju, to zamudo že popravili. Zbralo se nas je dné 22. rožnika trideset pri Mežnarju v Kokljah in smo ustanovili posojilnico za občine Doberla ves, Žitara ves, Rikarja ves in Škokijan s sedežem v Sinči vasi.

Predsednik je znani rodoljubni posestnik Janez Šumah, brat Šmihelskega župnika; podpredsednik vneti domoljub Jože Lipuš-Pižovnik v Pribli vasi, tajnik pa Dobrolski kaplan, izvrstni domoljub Štef. Bayer. Drugi odborniki so razdeljeni po raznih občinah. Pregledovalca računov sta č. g. Drag. Rous, kaplan v Šmihelu, in Anton Gabron, provizor v Štebnu. V rokah takih vrlih in zanesljivih mož bo posojilnica gotovo dobro napredovala.

Iz Tinj. (Posojilnica ustanovljena!) Na Kres smo se zbrali pri „Krajcarju“ in ustanovili posojilnico za Tinje, Šmarjeto, Slov. Šmihel in Grabštanj. Akoravno je bil le sopraznik, prišlo je čez 40 kmetov in 6 duhovnikov, med njimi naš mil. g. prošt Lovro Serajnik, in naš velespoštovani gosp. dekan Andr. Wieser iz Grabštanja. Gosp. Drag Rous je predložil pravila, posnete po Šmihelskih, ter nam vse natanjko razložil. Za predsednika je bil izvoljen g. Tomaž Vobak, posestnik v Goričah; za podpredsednika g. Jak. Kriegl p. d. Hinko; za blagajnika g. Šimen Bedenik p. d. Križman, in za tajnika naš priljubljeni kaplan g. Fr. Lenc. Drugi odborniki (vseh je 11) so razdeljeni po občinah Tinje, Slov. Šmihel in Važenberk. Pregledovalca računov sta g. Tomaž Kulterer in g. Ferd. Knetter p. d. Lavre. Po resnem delu smo se šerazveseljevali do pozne noči. Srčno se zahvalimo vsem, ki so se potrudili za to prepotrebno posojilnico, posebno gg. kaplanoma Rousu in Lencu. Bog nam daj mnogo takih delavnih rodoljubov! Želeti bi še bilo, da bi rodoljubi v tem kraju napravili podružnico sv. Cirila in Metoda.

Iz Šmarjete pri Velikovcu. (Shod slovenskega društva.) Kdor naš kraj pozna, kako globoke korenine sta tukaj že zasadila liberalizem in nemškutarija, se bo čudil, da se je zadnji shod našega politično-gospodarskega društva še tako dobro obnesel. Prišlo je blizu sto kmetov in pazljivo so poslušali govornike. Gosp. predsednik Greg. Einspieler je s številkami osvetljeval liberalno gospodarstvo v deželni zboru. Gosp. V. Legat je primerjal ogromne šolske stroške s pičlim dobičkom, ki ga imamo od naših slabo uravnanih šol. Gosp. Mihal je govoril o verski šoli; gosp. Lenc pa o pripravi za volitve. Kmetje so kar strmeli, ker so slišali nove reči, ktere so jim liberalci vedno prikrivali in v drugi luči kazali. Gosp. Einspieler je tudi osvetlil zadevo s tistimi 106 milijoni za Poljake, kajti to je glavno orožje liberalcev pri letošnjih volitvah. Ko je bilo zborovanje že končano, ostali smo še en čas skupaj; kmeti so bili prav dobre volje in obljubili so, da hočejo z naprej voliti s slovensko stranko. Zahvalimo se slednjič gosp. gostirju Lavreju za prijazni sprejem in prav dobro postrežbo.

Iz Grebinske okolice. (Kako bomo volili?) V naših krajih, namreč v občinah Grebinj, Ovrbe in Ruda, so mnogi kmeti v hudi stiski, ker nemajo drv in stelje in morajo vse to od grajščine Ehrenegg kupovati. Zato nekteri govorijo, da bi morali voliti takega poslanca, ki bi nam les pridobil. To so pa prazni upi in prazne obljube. Ali bo mar deželni zbor barona Helldorfa prisilil, da mora svojo goro kmetom zastonj prepustiti, to je, podariti? Deželni zbor tega ne bo storil, prvič, ker tam gospodujejo liberalci, ki so z baronom prijatelji; drugič pa deželni zbor do tega še pravice

nema. On bo rekel, „to meni nič mar, to spada pred sodnijo; če imate kaj pravice do lesa, tožite graščino pred sodnijo!“ Ko bi kmeti pisano pravico v rokah imeli, tožijo lahko tudi brez poslanca in brez deželnega zbora; ker pa nič v rokah nimajo, bodo še to zapravdali, kar imajo, nazadnje pa nič opravili. Najbolje bo, da se kmetje oklenejo slovenskega katoliško-političnega in gospodarskega društva v Celovcu. Tisto bo spisalo prošnjo na državni zbor, naj se iz državne blagajnice podari tem občinam kakih 150.000 gld., da si kupijo svoj lastni les kje v okolici. Saj je država za druge kraje še na milijone dala, zakaj bi za naš kraj ne storila, kar je potrebno. Slovenski poslanci bodo našo prošnjo gotovo najtopleje priporočali. Zaupajmo tedaj našim bratom in prijateljem, Slovincem, in volimo, kakor oni želijo!

Iz Žitare vesi. (Deputacija pri gosp. Muriju.) Dne 3. julija poklonila se je gosp. Fr. Muriju na njegovem domu pri Jezeru posebna deputacija, obstoječa iz zastopnikov našega slovenskega političnega in gospodarskega društva in volilcev, ter mu izročila diplomu častnega člana, katerim je bil vsled njegovih zaslug za našo domovino enoglasno izvoljen v prvem obnem zboru dne 17. aprila t. l. — Deputacija, ki je bila od gosp. poslanca s pravo slovansko gostoljubnostjo vsprejeta, imela je tudi nalogo, naprositi g. Murija, da prevzame še v prihodnje težko butaro deželnozbornskega poslanstva, kar je blagovolil obljubiti, ako se mu zaupanje od strani volilcev zopet izkaže. Pri tej priliki pa tudi ni manjkalo veselih zdravic, govorov in petja ter je bila ločitev iz prijazne slovenske hiše in iz lepega Jezerskega kraja prav težavna. Vrlemu rodoljubu in uzornemu gospodarju pa kličemo srčni slava in živijo! Na mnogaja leta!

Iz Podjunske doline. (Volilci, pozor!) Nedavno se je peljal nek domoljub po železnici do Sinče vesi. V vozu je sedelo več liberalnih velikašev, ki so se pogovarjali o prihodnjih volitvah. Eden je rekel: „Namen posvečuje sredstva, mi bomo porabili vse pomočke, da »farje« potlačimo.“ V Libeličah strašijo liberalci take kmete, ki so jim kaj dolžni, da jih bodo tožili, če s Slovenci volijo. Mi svetujemo Libeličanom, naj se obrnejo do Dravbrežke ali pa do Šmihelske posojilnice; tam naj vzamejo denar in naj plačajo nemškutarje. — Vaš „Mir“ je vendar huda zver: tisti Pliberški trgovec, o katerem ste pisali, da je Cirilovega zamorca za peč vrgel, je prišel potem v Šmihel, se je zamorcem odkril in mu dal 20 kr. Veseli nas, da je svojo krivico spoznal, če tudi se je najbržeje le šalil. Vsak, kdor hoče od naših žuljev živeti, mora stati na naši strani. Priporočamo vam tedaj, dragi Slovenci, da kupujete vse, kar potrebujete, le pri takih trgovcih, ki so naše krvi, ki z nami držijo in ki naši slovenski národnosti niso nasprotni. Svoji k svojim!

Iz Štebna v Podjuni. (Kresovi.) „To je prelep večer“, vzdihnil sem, ko sem gledal s Štebenskega hriba ter se oziral po spodnji Podjunki dolini, kajti zapazil sem v slavo in čast naših slovanskih blagovestnikov sv. Cirilu in Metodu prižganih blizu sto kresov, lučic, kazočih zavednost in probujenje Podjunkskih Slovincov. Na sivi in močurni Peci svetili so se štirji; dva sta se videla na večjem pečevnatem vrhu, kamor se le more s

težavo priti. Še pozno v noč so goreli po raznih gorah in gričih, in topovi so že speče naše zati-ralce opominjali, da na Koroškem so in bodo še živeli Slovenci. Na praznik sv. Cirila in Metoda pa se je praznovala slovesna služba božja po vseh cerkvah naše doline.

Iz Železne Kaplje. (Nevarnost pred grofom.) Naš trg je silno reven. Včasih je bilo tukaj dosti zaslužka in veselje za živeti, ko so bili še rudokopi na svinec in različni plavži in fužine. To je zdaj vse nehalo. Tržani bi ne mogli živeti, ko bi ne bilo v okolici kmetov, ki pridejo v Kapljo bodisi v gotilnice, bodisi v razne prodajalnice in k različnim rokodelcem, da jim dajo kaj skupiti. Zdaj se pa sliši, da hoče Pliberški grof Thurn vse grunte okoli Kaplje pokupiti in na njih les nasa-diti. Potem bodo morali vsi kmeti po svetu, le nekaj lovcev (jagrov) in gozdarjev (borštinarjev) bo ostalo. Od teh pa cela Kaplja, ki šteje 1200 prebivalcev, ne bo mogla živeti. Tako bodo morali tudi Kapljanci po svetu iti s trebuhom za kruhom. Ali naše županstvo te nevarnosti ne vidi, da nič ne stori proti njej?

Iz Bele pri Kaplji. (Posojilnica potrebna.) Od vseh krajev slovenske Koroške se čuje, da ustanovljajo podružnice sv. Cirila in Metoda in pa slovenske posojilnice. Le pri nas v Kaplji je vse mrtvo in tiho. In vendar bi bila pri nas posojil-nica najbolj potrebna, pa taka, da bi jo kmeti sami v rokah imeli, kajti nemško itak že imamo. Kmeti sami najbolj vejo, v kaki nevarnosti so, ker hoče grof vsa posestva pokupiti in slovenske ljudi od tod pregnati. Če enkrat grof v kakem grabnu le eno kmetijo kupi, prežene tudi druge posestnike, ker so njegovi gozdarji tako hudi in ostri, da so-sedom pred njimi ni več prestati. Zato bi morali slovenski kmeti vkup stopiti in napraviti svojo kaso ali posojilnico. Če bi bil kak kmet v denarni stiski, da bi hotel prodati, bi mu posojilnica iz zadrege pomagala; če bi hotel pa po vsej sili prodati, naj bi posojilnica kupila in kakemu drugemu domačinu prodala. Da bi posojilnica ne dobila denarjev, se ni treba bati, ker v sili bi jej pomagale druge slovenske posojilnice. Le to je žalostno, da nemamo nobenega tako učenega kmeta, da bi znal tako po-sojilnico voditi; zato prosimo gosp. župnika in g. kaplana, naj bi nam kmetom pomagala!

Iz Pliberka. (Volitev župana.) Prvega ju-lija je bila tukaj volitev novega občinskega pred-stojništva za občino Blato. Zbralo se je k tej volitvi vseh 12 odbornikov, poštenih možakov, ki so enoglasno sklenili, da vnovič volijo poprejšnjega župana, vse časti in zaupanja vrednega moža. Vsaj že njegov oče so imeli obilne zasluge za občinski blagor. Volilci odborniki so sicer obračali, gosp. Ign. Glinik pa je obrnil in ni hotel volitve prevzeti. Niso pomagale prošnje volilnega odbora, ne prigo-varjanje zbranih odbornikov. Obče ljubljani šta-vdaher je ostal jeklen mož in neizprosljiv. Nič ni pomagalo. Voliti se je moral nov župan. Izvoljen je bil potem z 11 glasovi proti nemu gosp. Bal. Kac p. d. Vošank, vsega zaupanja in časti vreden posestnik iz Švabeške fare. Res mnogo truda ga čaka, ker je ravno on med vsemi odborniki naj-bolj oddaljen; pa tolaži ga zavest, da se daruje za blagor občine in domovine. Tudi mu bodo go-spodje odborniki z združenimi močmi na roko šli.

Ko se odstopivšemu gospodu županu odkritosrčno zahvaljujemo za obilni trud in potrpljenje, katero je imel z nami; pa pozdravljamo tudi vas, novoizvoljeni g. župan, v katerega popolno zaupanje stavimo, in sežemo vam v roko, da bomo z združenimi močmi delali za blagor občine in domovine. Sve-tovalcev je ostal eden poprejšnjih, drugi pa se je znebil občinskega jarma vsaj na tri leta.

Iz Prevalj. (Ne udajmo se!) Od kar sta se od naše občine odtrgala Št. Danijel in Strojna, pravijo nekteri, da je zastoj, ko bi Slovenci k volitvi hodili, ker itak nič ne opravimo, češ, saj smo še prej komaj zmagovali. Pa to ni prava beseda. Prej smo zato komaj zmagovali, ker naši niso vsi k volitvi prišli, nasprotniki pa vsi. Pa tudi brez Strojne je naših slovenskih volilcev še zmirom več, treba je samo, da vsi pridejo. Slišali smo pastirski list avstrijskih škofov, da je naša dolžnost, za versko šolo s tem delati, da volimo le take poslance, ki so vneti za vero in krščansko izrejo otrok. O liberalcih pa vemo, da nočejo o verski šoli nič slišati, saj to sami vsak dan pravijo. Kdor tedaj voli liberalnega poslanca, ali kdor iz strahu ali zavolj dobička k volitvi ne gre, se zoperstavlja škofom in katoliški cerkvi, kdor pa cerkve ne posluša, je kakor pagan ali brezverec in očiten grešnik. Tega ne pravim jaz, ampak samo sveto pismo! To je treba volilcem povedati, potem bo že vsak k volitvi prišel, kdor ima še kaj vere in vesti. Mi storimo svojo dolžnost, svoj blagoslov bo pa Bog dal, ako je njegova sveta volja!

Kaj dela politika.

Pri volitvah za deželne zbore so štajerski Slovenci sijajno zmagali; v Celju, Ptuj, Brežicah so bili naši soglasno izvoljeni, drugi pa z veliko večino. Izvoljeni so: dr. Srnec, Miha Vošnjak, dr. Dečko, Jerman, dr. Lipold, dr. Radač, Robič in dr. Jurtela. — Na Moravskem so v kmet-skih občinah Nemci in Slovani obdržali svoje okraje, toda Staročehi so zgubili nekaj sedežev, ki so jih pridobili Mladočehi in kmet-ska stranka. — V Slezijski so Slovani pridobili štiri nove sedeže. — V Galiciji se Rusini zbujaajo in krepčajo; pri občinskih volitvah so pridobili več krajev; zato bodo pri bodočih volitvah za državni zbor najbrž nekaj poslancev pridobili in poljsko stranko oslabili. — Slaba tolažba je za nas, kar je rekel vojaški minister v ogerski delegaciji, da bo drugo leto zahteval kakih sto milijonov za vojake več, ko do zdaj. Kje bomo denar jemali? — Dunajski Judi in špekulanti so nedavno spet šli na plen v veliki meri. Pokupili so ves oves, kar so ga mogli dobiti, potem so pa ceno kviško pogнали, da so velik dobiček napravili. Taka kupčija bi se morala prepovedati. — Tirolski cesarski namestnik baron Widmann je šel v pokoj. Enkrat je bil predsednik na Kranjskem in se pokazal hudega nasprotnika Slovencev. Na njegovo mesto pride grof Merveldt, ki je bil dozdaj namestnik v Lincu, kamor je imenovan za namestnika barona Puthon.

Anglija in Nemčija ste sklenili pogodbo, da se uredi meja obeh držav v Afriki; Nemčija odstopi nekaj zemlje Angležem, poslednji pa so

Nemcem prepustili mali otok Helgoland. Nemški narod s to pogodbo ni bil zadovoljen, ker ne vé, da je to morda plačilo, s katerim se je Anglija pridobila za zvezo zoper Rusijo. — Po drugi strani pa se zatrjuje, da je zveza med Rusi in Francozi že sklenjena. — V Sofiji je bil ustreljen upornik Panica, ki je hotel pregnati kneza Ferdinanda. Knez sam pa je odpotoval med tem na Dunaj. Govori se, da se pripravlja na Bolgarskem neki prevrat; minister Stambulov bo menda v kratkem odletel, če ne pojde še knez za njim. Smrt Panice bo morda to stvar še pospešila. — Za nove kardinale so sv. Oče imenovali škofo Vanutelli, Galeati, Mermillod in Dunajevski. Prva dva sta Italijana, tretji Francoz iz Švice, četrti Poljak, knez-škof v Krakovem. — Pravijo, da se tudi angleško ministerstvo Salisbury-jevo maje in da bo kmalo padlo.

Gospodarske stvari.

Vojska poljedelskim sovražnikom.

Iz med vseh stanov na naši materi zemlji ima gotovo kmečki stan največ sovragov v naravi. On ima sovražnike visoko gori v oblakih, proti katerim je pa vsa človeška moč in učenost zastoj. Ima jih dalje neštevilno na zemlji in pod zemljo, v rastlinstvu, kakor v živalstvu. Govoriti čemo pa danes le od enega sovraga ali škodljivca iz živalstva, posebno pa od tistih enega, ki so posebno poljedelcu najbolj škodljivi, in pa od pomočkov, s katerimi se mu najuspešnejše do živega pride.

Mnogo se piše, govori in bere o tem; izdelane in razglašene so postave, ki nam zapovedujejo, vsakovrstne škodljive mrčese pokončavati. Med temi škodljivci najdemo v prvi vrsti nam preveč znanega, nikdar sitega požeruha „podjeda“. Zato so pa tudi te vrstice namenjene ovemu ugonobovalcu najhujši vojsko napovedati, ob enem imajo pa tudi namen, kmet-sko ljudstvo nekoliko pod rebrami pošegetati, da bi enkrat odprlo oči in ušesa ter se vendar le poprijelo postavno zapovedanega dela, katerega mali trud ga pred neizračunljivo škodo obvaruje.

Pa preden bomo slišali kaj več o tem škodljivcu, moramo še nekoliko pograti kmeta samega in nekoliko tudi tista občinska predstojništva, ktera premalo pazijo na strogo izvršitev ove deželne postave, ktera veli: „Da ima v vsakem letu, kedar podjede hrošč izleti, vsaki posestnik razmerno veliko mero živih hroščev naloviti, ter iste k svojemu občinskemu predstojništvu prinesiti, kjer se potem pokončajo. Kdor ne izvrši tega, se ima kaznovati.“

Pa kaj se stori v resnici?

Kratko popisani dogodek iz lastne skušnje pisalceve naj bi tukaj nekoliko osvetlil, kaj se stori in kako se take postave ali ukazi izpolnjujejo.

Leta 1888. bilo je v našem kraju ali „rajonu“ — od zdaj se bodo menda posamezni od hrošča obiskani kraji tako imenovali — „hroščovo“, po domače „kebrovo leto“. Bilo je hroščev sila veliko. Na cerkvenem semnišču je bila razglašena zapoved, da ima vsak posestnik toliko in toliko hroščev naloviti, ter jih prinesiti občinskemu pred-

stojništvu, kjer se bodo pokončali. Meni je stalo to delo malo časa in truda. Zgodaj v jutru, ko je bilo še dosti hladno, vzel sem seboj fantiča, potresel sem češnjevo drevo, na katerem sem veliko hroščev zapazil, in napadalo jih je na zemljo, da so travo pokrili, pa sem jih imel v času ene ure več kakor mi je bilo ukazano.

Videl sem tista jutra tudi gosp. župnika in gosp. učitelja, kako sta pridno pobirala in nabirala hrošče. Ko pozneje vprašam župana, koliko jih je prineslo predpisano mero, dejal je, da razun njega in mene nobeden. Gosp. župnik in učitelj sta jih pa doma ugonobila. Tako smo bili v celem „kebromem rajonu“ samo štirje, ki smo ta ukaz izvršili.

Enako in še slabši se pa bojda godi po mnogo drugih krajih.

V zadregi je bil župan zavoljo toliko kazni. Celo občino kaznovati ni nikakor kazalo, posamezne kaznovati bilo bi pa nepravilno. Ni kazalo drugega, nego malo zamižati in pred okrajnim glavarstvom malo molčati.

Pa kako kmalo se je pokazal hud nasledek, škoda, ktera je zadela več poljedelcev nekatere bolj, nekatere manj. Jaz sem bil občutljivo zadet. Ko so bile hroščeve samice oplojene, spustil se jih je celi velikanski roj v moj, blizu gaja ležeči travnik, kjer so se zarile ter tja položile svoja jajca, katerih ena samica 20 do 30 položi. Naj vpoletem pri ti priložnosti kratek pregled, kako naglo da se podjedi zaplodijo.

Od 1000 hroščev recimo je polovica samic, to bi bilo 500. Vsaka od tih položi samo 20 jajec, iz katerih pridejo za prebitje njih štiriletnice sposobni podjedi in teh bi bilo po tem takem 10.000. Teh deset tisoč podjedov pa bode živelo skoz cela štiri leta od poljedelčevega truda in znoja, kako občutljivo zadnjemu, to vam bo v kratkem pokazala nadaljevana povest. Četrto leto po omenjenem izletu pridele zopet v hrošča spremenjeni podjed iz zemlje, navadno meseca maja ali pa junija. Od tistih 10.000 imamo zopet polovico (5000) samic, ki zopet položé vsaka 20 jajec iz katerih bode 100.000 (stotisoč) podjedov. Če bi se po tem takem le-ti mrčesi ne pokončavali, narastlo bi število vsake štiri leta na desetkrat toliko, kakor je bilo pred štirimi letmi. Potem pa bi poljedelec mesto krompirja podjede kopal in mesto sadja hrošče prešal.

Lansko leto pri košnji sena bilo je žalostno. Na prostoru kakega $\frac{3}{4}$ oraja ni bilo toliko trave, da bi bil koso obrisal; drn pa se je lušil kakor tanjka odeja od zemlje. Takoj sem preoral prazno ledino da bi vsejal še kaj za furo (zeleno pičo). Pri oratvi nabrali smo čez pol birnja podjedov. Setev se je prikazala, pa hitro je postala rumenkasta in v kratkem jo je vso pozobal zopet stric podjed. Letošnjo vigred sem pa omenjeno zemljo močno pognojil ter izoral in vsejal sem ječmena, detelje in več vrst travnih semen. Pri letošnji oratvi ni bilo zapaziti ne enega podjeda, ter sem prišteval njegov izgin jesenski povodnji, ktera je tudi ta kos mojega polja poplavlila in bil sem v resnici že prav vesel. Setev jela je rasti, pa kmalo se je zopet porumenila, kar me ni malo osupnilo. Iskavši vzrok, najdem, da je mnogo podjedov v zemlji; zdajci mi je pa tudi bilo jasno, kje je bil podjed o času oratve. Oral sem namreč precej zgodaj vigredi, ko je bila zemlja še zelo hladna in

tako podjed še ni bil prilezel iz globine, kamor se v jeseni zarije, da ložej prebije zimo. V kakih treh tednih še le prišel je pod površje, ter začel zopet njegovo požerušno delo, pa skoraj še hujši nego lansko leto — čeravno smo ga, kakor sem gori omenil, veliko pobrali. Malo da ne čisto prazen je prostor, kjer je prej vsako leto tako obilo in dobrega sena zrastle. Mnogo nam je pa tudi po njivah napravil škode.

Dalo bi se še hujših prilik povedati. To pa bo še vsako leto hujši, dokler kmet sam ne bo uvidel, da druge pomoči zoper tega sovražnika ni, kakor da se pobirajo pridno hrošči in o času oratve tudi podjedi. Pa tudi naj se ne preganja krt, ki je gotovo najkoristnejši prijatelj poljedelca, ker mu pokonča vse vrste škodljivih mrčesov, brez da bi dobil zato kako nagrado. Kjer podjedov, bramorjev in enake golazni v zemlji ni, tam tudi krta ni najti, narobe pa, kjer se sluti krt v travniku, je gotovo tudi mrčesov dosti, ker se krt edino le od njih živi in kjer živeža ne najde, od tod pobegne.

Naj nam dajejo postavodajalci še tako modre in dobre postave, na papirju nam nič ne pomagajo; ako jih mi izpolnjevali ne bodemo, si devamo sami ovirajoče težke sponke na roke in spodkopujemo svoj obstanek.

Predragi kmetje in rojaki! Ne moremo vam to stvar dosti toplo na srce polagati, ker prerestnična je za kmeta, saj je najbolj njemu koristna ali pa zgubonosna.

Kmet V.

Za pouk in kratek čas.

Češka duhovščina.

(Dalje.)

4. Kako malo razuma ima srednja vrsta národa moravskega ne le za národne, ampak zajedno tudi človeške potrebe najbližjih svojih krajanov in kako ogromno delo torej še čaka moravske rodoljube, da to vrsto v svojo in v korist vsega národa pouči, za to naj nam bode sledeč izgled. Da bi moravski, šlezki in slovaški dijaki ne hodili na vseučilišče na Dunaj, ampak v Prago, ustanovil je Palacký v njihovo podporo društvo „Radhošt“ v Pragi. To podporo daja jim „Radhošt“ iz obresti ustanovne glavnice in iz prispevkov od različnih strani. Za take prispevke prosil je odbor „Radhošt“ tudi vse občine moravske in koliko je dobil od njih? Predlanskim vsega skupaj 65 gld., lani pa celó le 35 gld.! Moravskih dijakov pa študira v Pragi čez 250.

Zato pa, kdor hoče govoriti o razmerah češke národnosti na Češkem in Moravskem, mora jih poprej poznati, a ne govoriti neresnice, da Čehi s Češkega zapuščajo Čehe na Moravskem. V kraljestvu stori se v korist češke národnosti na Moravskem gotovo vse, kar se le storiti more, pravim: more; kajti česar se storiti ne more, je tudi to, da bi iz ponemčenih Moravanov — bodisi v plemstvu, bodisi v mestih — napravili sedaj iskrene rodoljube češke. Kar pa se storiti da, je na pr. to, da „Ústřední matice školská“ (ktera ima isti namen, ko vaša družba sv. Cirila in Metoda) pošilja na Moravsko in Šlezko več nego trikrat toliko denarjev za šole, kakor je bila od tam prejeta; iz Moravskega in Šlezkega dobila je namreč

„Úst. mat. šk.“ do sedaj (v 9. letih) 129.000 gld., tja pa je poslala 468.000 gld. Delovati je treba, delovati! Kdor hoče žeti, mora poprej sejati, lenuh pa umre gladu celó pri polni skledi, ako noče jesti.

V poslednjih dvajsetih letih probuja se sicer krepkeje češka národna zavest na Moravskem, posebno pa od tega časa, kar moravski dijaki pohajajo Pražko vseučilišče, kjer se od svojih tukajšnjih kolegov uče, kako se ima národ buditi in kako v njem hrepenenje po omiki oživljati in okrepčevati; ipak steče še mnogo vode iz moravskih rek v Donav, da bodo na Moravskem take razmere, kakoršne so na Češkem, osobito v političnem oziru. V to svrhu treba odgojevati mladino v češki národni zavesti tako silno, da bi bilo tu čez 20 let popolnoma drugačno pokolenje, do cela nepodobno prejšnjemu, takošno torej, da bi Moravan ne imenoval sebe le po zemlji Moravana, ampak po narodnosti tudi Čeha in da bi dobro poznal tudi političen pomen besede „Čeh“ in kake pravice torej iz tega političnega imena izvirajo za njegovo národnost. Velike stvari potrebujejo mnogo časa k svojemu razvoju, v razvoju národnosti pa so posamezna pokolenja tudi le posamezni koraki. Samo popolnoma zaveden in politično izobražen národ je svoj gospod; le on dobro vé, kaj je ustava, kake pravice ima iz ustave in da torej v ustavni državi ni nikak podložnik, ampak svoboden občan. Zategadelj se pri volitvah tak volilec ne da voditi po volji nikogar drugega, ampak voli po svojem najboljšem prepričanju le poslanca, kterega sam hoče in o katerem je popolnoma uverjen, da bo branil njegove pravice ter deloval v njegovo korist. Volilec na Češkem naroči svojemu poslancu, kako se naj ravna in zato je češkemu volilcu njegov poslanec tudi odgovoren. Na Moravskem ni takove zavednosti. Ko bi nastopil drug, Slovanom sovražen vladen zistem, t. j. ko bi prišel n. pr. nov Herbst, kateri bi hotel potlačevati Slované in češki poslanci bi se torej odločili, da ne pojdejo v državni zbor, volil bi na Češkem vsak volilec takega poslanca, ki bi ne šel na Dunaj (kakor se je že zgodilo) — dočim bi na Moravskem, ako bi tamošnji češki poslanci tudi ne hoteli iti na Dunaj, okrajni glavarji gotovo volilce zastrašili in jim take kandidate vsilili, ki bi bili ubogljivo orodje dotičnega ministerstva. Zlo, katero bi iz tega sledilo, bilo bi pa tem hujše, ker bi za dolgo, dolgo let ne dalo se popraviti. To vedó moravski poslanci (češki) dobro in zato ostali so za Herbstu v državnem zboru. Koliko manjka moravskim (češkim) volilcem do národno-politične izobraženosti, svedoči na pr. tudi najnovejša volitev v državni zbor na Trebovskem; ondi je bil izvoljen nemško-národni kandidat dr. Kaniak (zopet renegat!) z večino 231 čeških glasov, ktere je dobil v Boskovicah! — V ustavnih državah ne računa vlada s poslanci, ampak z onimi — ali bolje: s politično izobraženostjo onih, ki za poslanci stojé.

Tak je tedaj razložek v politični izobraženosti na Češkem in na Moravskem. — Na Češkem je politična agitacija častna dolžnost, na Moravskem pa še nekaj nedovoljenega. Na Moravskem šteje to duhovnik še vedno za nedostojno svojemu stanu, biti političen agitator, na Češkem pa sega duhovnik delavno v politično gibanje, kjer je potrebno. Moravsko je imelo do sedaj le jednega Weberja

— in temu se je naposled reklo od zgoraj, da bi nehal biti poslanec, ako hoče ostati župnik.

Kar sem do sedaj pripovedoval o duhovščini, kakošna je na Češkem in kakošna je na Moravskem, menil sem to v obče iz národno-političnega stališča, a v čistih duhovnih stvareh nisem nikakor nameraval se je dotikati. V tem oziru je oboja duhovščina vzorna in v celoti razločuje se tako, da moravski duhovnik pripravlja národ na srečno smrt katoliškega kristjana, dočim češki duhovnik skrbi zajedno tudi za njegovo srečno življenje.

(Konec sledi.)

Kaj je novega križem sveta?

Na Koroškem. Za šolo v Ukvah so dali svitli cesar 300 gld. — V pogledu na prihodnje volitve in na delavnost slovenske stranke začeli so naši liberalni listi kar besneti. Njih glavno orožje pa je laž. Tako se lažejo „Freie Stimmen“, da je „Volksblatt“ slovenski organ. Mi pa vsi vemo, da so slovenski duhovniki „Volksblatt“ ravno zavolj tega popustili, ker je bil Slovincem premalo prijazen. Odkar so pa nemški konservativci spoznali, da brez nas pri volitvah nič ne opravijo, začel je „Volksblatt“ pisati za kompromis. Da bi pa njegova beseda pri Nemcih ne našla odmeva, lažejo se „Freie Stimmen“, da je „Volksblatt“ slovenski organ. Druga debela laž liberalnega lista je ta, da slovensko gibanje na Koroškem delajo sami taki, ki niso Korošci. Resnica je, da imamo med našimi delavnimi rodoljubi nekaj vrlih Kranjcev, Štajercev in Čehov; toda ogromna večina naših rodoljubov je vendar le na Koroškem rojena. O tem bi se nasprotniki lahko prepričali, pa nočejo, ker potem bi morali preklicati svojo laž, da le Kranjci na Koroškem nemir delajo, Korošci pa da o slovenščini nočejo nič slišati! — Hiša je zgorela pri Tomažu blizu Labuda. — Točo so imeli v Rožni dolini; v nekterih krajih, kakor v Velinji vesi in Bilčovsu, naredila je mnogo škode. — V Celovcu so zaprli tatu Fr. Mavra iz Žužemberka. — V Krivi Vrbi je vlak s tira skočil. En delavec je bil lahko ranjen. — Tujcev je na Vrbskem jezeru: v Poračah 479, v Vrbi 417, v Krivi Vrbi 194. — Drava je vsled deževja močno narastla. — Cerkev na Otoku je že pokrita in tudi zvonik popravljen. Tudi Slovenci še precej darujejo za popravo te romarske cerkve. — Grozen tepež med civilisti in častniki je bil v pivovarni „pri Zvonu“ (Glocke) v Celovcu. Častniki so enemu uradniku sedem ran prizadejali, drugemu desno roko tako s sabljami razbili, da so mu jo morali zdravniki v bolnišnici ozdravljati. Manj ranjenih je pa še več. Da bi se bil tako sramoten skandal pripetil, recimo med Slovenci v Ljubljani, bil bi po celem svetu krik in vik; tako pa, ker so se Nemci med seboj razbili, in s tem tepežem razdražili vse meščanstvo v Celovcu, bode se pa ta maroga na nemškem telesu kar največ mogoče skušala zakriti. — Za prihodnje volitve delajo nemškutarji v Doberli vesi z vsemi dovoljenimi in nedovoljenimi sredstvi. Lovijo naše slovenske kmete in jih kličejo v Doberlo ves, da jih tam obdelujejo ter z raznimi strašili obkladajo. Slovenci! Ostanite možaki in ne dajte se premotiti. — V Pliber-

ški okolici se je spomin slovenskih apostolov sv. Cirila in Metoda letos prav slovesno obhajal. Že na večer pred praznikom so topiči grmeli kakor na sveto velikonoč, na vrhuncih pa kakor tudi po dobravi so goreli veličastni kresi. Po vrhih nad Vogerčami sem jih naštel šestero. Na god velikih dobrotnikov našemu narodu so se opravljale po farnih cerkvah slovesne sv. maše z blagoslovom in pri njih je verno ljudstvo pobožno molilo, naj bi Bog, ki nas je po sv. bratih Cirilu in Metodu k edinosti sv. vere poklical, milostljivo ohranil in obvaroval naše ljudstvo, pa tudi ločene naše brate in sestre pripeljal v naročje naše matere sv. katoške cerkve, da bode, kakor je v nebesih, tako tudi na zemlji, le en hlev in en pastir. — Treščilo je 6. jul. v korarsko (Krško) hišo v Celovcu. Strela, ki je prej ko ne udarila na zvonik bližnje deželne hiše, švignila je odtod v plinovo svetilnico tik vežnih vrat in pod prvim nadstropjem nekoliko razdrobila ometo zunanega zidovja. Sledu pa je zapustila po sosednih hišah tje do kipa Marije Terezije na Novem trgu. — Isti dan so imeli nemški narodnjaki, liberalci in „bauernbundarji“ v Celovcu skupen volilen shod. O govorih in sklepih poročamo drugikrat. Vidi se pa zopet, pod katero streho je „bauernbund“ doma.

Na Kranjskem. Za cerkev v Ratečah na Gorenjskem so dali svitli cesar 200 gld. — Na praznik sv. Petra in Pavla, 29. junija, odprli so v Ljubljani vodovod, ki je veljal blizo pol milijona. Zdaj bode imelo mesto dovolj zdrave in pitne vode, katero so do sedaj pogrešali. Za izpeljavo vodovoda pridobil si je največ zaslug vrli in neutrudljivo delavni rodoljub gosp. Ivan Hribar, ki je bil vsled tega v slavnostni mestni seji imenovan častnim meščanom Ljubljanskim. Čestitamo! — V Kranju mislijo ustanoviti posojilnico. Tudi mislijo tam napraviti rimsko kopel. — V Ljubljani so tri Judinje prestopile h katoliški veri in so bile slovesno krščene. — Na Dobravi delajo oltar Lurške Matere Božje. — Sv. misijon so imeli v Vremu in pri sv. Katarini. — V Knežaku so pogoreli trije posestniki. — V Fužinah na Gorenjskem so nekega pastirja mrtvega našli. — V Štangi so dobili nove oltarje. — V Dragovanji vesi pri Črnomlju je pogorelo 14 posestnikov. — V Ljubljani je izišla nova knjiga „Slovensko petje v preteklih dobah“. Popisano je življenje in delovanje raznih slovenskih skladateljev, katerih mnogi so v knjigi tudi lepo naslikani. Knjižica velja 80 kr. in se dobi v Ljubljanskih bukvarnah. — V Tržiču so naredili podružnico društva „Südmark“, ki ima namen, Slovence iz teh dežel pregnati in Nemce sem poklicati. Ker so Tržičani sami Slovenci, bodo tedaj sami sebe preganjali! Ali te prismojene nemškutarije še ne bo konec? — Gosp. Krajec je izdal nov spopič „Narodne biblioteke“, v katerem prof. Koprivšek popisuje rimsko bogoslovje, in pa 9. spopič Kristof Šmidovih povestij. — Podbrezjem so vjeli enega tistih tatov, ki so ubežali iz ječe na Gradu. — Hudo uro so imeli v Radovici; pet ljudij je strela omamila.

Na Štajerskem. Nemško šulferajnsko šolo bodo naredili v Laškem trgu. — Vojaški zdravnik dr. Lovro Čuček je volil družbi sv. Cirila in Metoda hišo, ki je vredna okoli 3000 gld. — Gosp. dr. Fr. Babnik pride za odvetnika v Celje. — Točo so imeli okoli Maribora. — Tudi okoli Št. Jurja

in Št. Vida je toča pobila. — V Podčetrtku so dobili slovensko šolo.

Na Primorskem. Razpuščen je bil mestni zbor v Rovinju. Menda je preglasno brenkal na laško struno. — V Kopru je stekel pes štiri ljudi ogrizel. — Strupena rosa se je na Goriškem spet prikazala. — Pri sv. Alojziju v Trstu je neki ženski padel škaf v vodnjak. Naprosila je nekega fanta, naj ga izvleče; pa namesto škafa je potegnil iz vode sodček, v katerem so bile same ure. Bile so to ukradene ure in okradeni urar jih je koj za svoje spoznal. Pet sumljivih ljudi so zaprli. — Pri sv. Antonu poleg Kopra je umrl župnik in pisatelj Jernej Križaj. — Morski volk je pri Reki nekemu plavaču nogo odtrgal. — V Trstu so v tovarni za plin odslovili mnogo delavcev, same Slovence.

Duhovniške zadeve v Krškej škofiji.

Prečastiti zlatomešnik, g. Andrej Alijančič, korar stolne cerkve in dekan v Celovcu, je imenovan častnim kamornikom sv. Očeta. — Proštnijo sv. Janeza v Spodnjem Dravbergu je dobil veleč. g. Anton Wakonig, podvodja mal. semenišča v Celovcu. Č. g. Vojteh Krejči je iz Etendorfa premeščen za kaplana v Gutenstein. Č. g. novomešnik Jožef Fuger je nameščen za kaplana v Grabštanju. — Fara Št. Peter v Vašinjah je razpisana do 23. avgusta t. l.

Kratek pregled vseh čč. udov družbe sv. Mohorja.

1. Goriška nadškofija	5.819 udov.
2. Krška škofija	4.120 "
3. Lavantinska škofija	15.493 "
4. Ljubljanska škofija	18.873 "
5. Tržaško-Koperska škofija	2.386 "
6. Sekovska škofija	249 "
7. Somboteljska škofija	124 "
8. Zagrebška nadškofija	358 "
9. Senjska škofija	103 "
10. Poreška škofija	68 "
11. Videmska nadškofija	140 "
12. Razni kraji	154 "
13. Amerika	197 "

vkup 48.084 udov.

Vabilo.

Podružnica sv. Cirila in Metoda za Št. Kancijan in okolico napravi dné 20. julija ob 3. uri popoldne v gostilni pri „Majarju“ v Št. Kancijanu svoj **III. letni občni zbor** po tem-le dnevnem redu: 1. Pozdrav predsednikov. 2. Poročilo odbora. 3. Volitev zastopnikov za glavno skupščino. 4. Razni govori častitih govornikov. Po zborovanju petje in prosta zabava. Na obilo udeležbo vse rodoljube slovenske od blizo in daleč prav prijazno vabi **odbor.**

Za po toči poškodovanim revežem Pliberške okolice darovali so: Č. g. Gregor Einspieler, župnik Podkloštrum, 5 gld.

Loterijske srečke od 5. julija.

Gradec	77	74	48	73	13
Dunaj	57	6	48	44	21

Tržno poročilo.

V Celovcu je biren:

pšenica po . . .	5 gld. 70 kr.
rž	5 " "
ječmen	4 " 60 "
oves	3 " "
hejda	5 " "
tursica	4 " 20 "
pšeno	7 " 50 "
proso	" " "
grah	" " "
repica	" " "
fižol, rudeči . .	" " "
Deteljno seme! — do — gld.	
100 kil.	

Sladko seno . .	2 gld. 50 kr.
kislo	1 " 80 "
slama	1 " 40 "
meterski cent (100 kil.)	

Frišen špeh kl. — gld. — kr.	
maslo	1 " "
mast	" 75 "

Navadni voli	100—120 gld.
pitani voli . .	120—190 "
junci	60—90 "
krave	60—120 "
junice	50—80 "
prešički	5—15 "

Oglasila.

Slavnemu občinstvu in čč. gg. duhovnikom priporočam podpisana najuljudneje moja

gostilno „pri Teti“

v kateri točim pravo, izvrstno in nepokvarjeno Dolenjsko vino različnih vrst na drobno in debelo po najnižjih cenah. — Častitim obiskovalcem moje gostilne morem tudi vsaki čas postreči z okusno prirejenimi gorkimi in mrzlimi jedili.

Spoštovanjem

Ana Maintinger,

krčmarica v Celovcu, Fröhlichove ulice št. 5, blizu trgovca Merlina.

Dva učenca

iz dežele, z dobrimi spričevali, nemškega in slovenskega jezika zmožna, se precej sprejemata pri *Petru Merlinu*, trgovcu v Celovcu.

Skladbe Gregorja Rihar-ja,

napevi za praznike celega leta, razni napevi Marijini, obhajilni, napevi za praznike svetnikov, 21 latinskih himnov za praznik sv. Rešnjega Telesa (za moški in mešani zbor), več sv. maš itd. se dobé le še pri podpisnem.

Franz Rihar, kaplan

v Podbrezji (pošta: Birkendorf bei Podnart).

Prečastiti duhovščini

in vsem cerkvenim predstojnikom priporočam podpisana svoja bogato zalogo mnogovrstnega blaga, vsakoršno cerkveno obleko, ter tudi izdelane mašne pljučice, pluviale in dalmatike; bandera, baldahine in banderčeka pred sv. Rešnjim Telesom. — Dalje imam v zalogi blago in izdelano cerkveno perilo, kakor albe, koretlje, korpore in raznovrstne rutice. Staro cerkveno robo jemljem tudi v zameno ali v popravilo in predelovanje, kakor kdo želi; sprejemljem ravno tako vsa dotična vezenja. Imam tudi v zalogi svetilnice, križe, svečnice, monštrance itd. Z častno besedo: sprejemljem ter vestno izvršujem vsako dotično naročilo, in sicer ročno in pošteno, kolikor mogoče po najnižji ceni.

Ana Hofbauer.

V Ljubljani, Gledališke ulice št. 4.

Cement za zidarje

iz Črne, kjer se najboljši izdeluje, se pri meni dobi na drobno in debelo po tovarniški (fabriški) ceni.

Ig. Paar, trgovec v Pliberku.

HENRIK ZADNIKAR,

pasar in srebrar

v LJUBLJANI, sv. Petra cesta 17,
se priporoča prečastiti duhovščini in cerkvenim predstojništvom za izdelovanje vsakovrstne

cerkvene posode

kot monštranc, ciborijev, lepo cizeliranih kelihov, dalje svečnikov, svetilnic, kadilnic, krasnih lestenecv (lustrov) izvršenih po najnovejših oblikah in v vseh slogih, posrebljenih in pozlačenih.

Za točno, krasno in pošteno izvršenje naročil jamči ter zagotavlja p. n. naročnike **najcenejše postrežbe.**

Popravila sprejema in točno izvršuje.

Vino.

Kdor želi **pravega, natornega vina**, ki je kupljeno iz prve roke od vinogradnikov, naj se potruži k meni. Priporočam:

Blatensko vino	po 18 kr. liter.
Abrahamsko vino	" 24 " "
Rendeško vino	" 32 " "
Badačonsko vino	" 26 " "

in veliko zalogo drugih rudečih in belih vin.

Ob enem priporočam svojo **bogato zalogo tržaškega (špecerijskega) blaga**, ki ga prodajam po najnižjih cenah.

Amand Prosen,

v kosarnskih ulicah št. 24 v Celovcu.

Kupčijsko naznanilo.

Udano podpisani uljudno priporočam slavnemu p. n. občinstvu svojo

bogato zalogo

suknena, modnega in vsakdanjega družega oblačilnega blaga, vsakovrstne drobnine in priprave za krojače, veliko zalogo flanelastih, posteljnih in prešivnih (štepanih) odev, koev za konje itd. vse po najnižjih cenah. — Visokočastito **duhovščino** opozorujem na svojo bogato zalogo črnega toskina, peruina in blaga za talarje. Postrežem pošteno in po ceni. — Z dežele naročeno blago se brž po pošti odpošlje. Izgledki (muštri) se pošiljajo zastoj in franko.

Z odličnim spoštovanjem

J. Tschernitz

v Dunajskih ulicah v Celovcu.

Postranski zaslužek

ki vedno raste in mnogo let trpi, si lahko pridobijo spretni in zanesljivi možje (dosluženi orožniki imajo prednost), ki pridejo z ljudstvom mnogo v dotiko. Ponudbe naj se pošiljajo pod naslovom: „G. S. 1890, Graz, post. rest.“